

Munich Personal RePEc Archive

The qualitative dimension of financial failure and its perception in various geographic regions of the world

SABBAR Alaraji, Fedaa Abd Almajid and Iacob, Constanta

University of Craiova, Romania, University of Craiova, Romania

27 April 2017

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/78817/>

MPRA Paper No. 78817, posted 17 Jan 2018 07:10 UTC

Dimensiunea calitativă a eșecului financiar și percepția acestuia în diverse regiuni geografice ale lumii

Fedaa Abd Almajid SABBAR Alaraji
Constanța Iacob

University of Craiova

Abstract: Într-o lume complexă a afacerilor în care riscurile financiare și perturbările frecvente de activitate abundă, numeroase organizații se confruntă cu eșecul financiar. Eșecul financiar al întreprinderii reprezintă un domeniu larg studiat în literatura de specialitate. De regulă, eșecul financiar este văzut ca o consecință a naturii afacerii și localizării acesteia. Explicația este departe de a fi adevărată. Adevăratul motiv ține de strategia întreprinderii, de modul în care aceasta știe să creeze valoare pentru client. Pentru a înțelege mai bine acest fenomen, prin articolul de față ne-am propus să aducem în discuție percepția globală și regională a riscurilor de eșec financiar sub impactul a numeroși factori care le determină.

Keywords: risc financiar, eșec, factori, percepție, constatări

Jel classification : G31

Dimensiunea calitativă a eșecului financiar și percepția acestuia în diverse regiuni geografice ale lumii

Fedaa Abd Almajid SABBAR Alaraji
Constanța Iacob

University of Craiova

INTRODUCERE

Cunoscut din literatura anglo-saxonă sub expresia de „business failure”, fenomenul de eșec este studiat imediat după criza economică din anii 1929, dar primele lucrări în care s-a procedat la o abordare predictivă a eșecului în afaceri aparțin lui Fitzpatrick (1934) și Saliers (1938)¹.

Interesul manifestat de cercetători cu privire la creșterea fenomenului de eșec financiar al întreprinderilor îi determină pe aceștia să-și îndrepte atenția către posibilitatea de prevenire a acestui fenomen și emit opinia potrivit căreia riscul de eșec se perpetuează în situațiile financiare cu mult timp înainte de producerea fenomenului.

Eterogenitatea terminologică a conceptului de eșec îi determină pe A.Smida și N.Khelil (2010)² să considere ca fiind dificilă definirea acestuia, iar pe H.Bellihi și M.El-Agy (2014)³ să afirme că definiția este încă neclară.

În încercarea de redefinire a conceptului de eșec, Smida și Khelil (2010)⁴ au propus un cadru de analiză care integrează trei dimensiuni, și anume:

1. prima dimensiune se referă la abordările axate pe prevalența mediului privit din perspectiva deterministă a teoriei ecologice a populației organizaționale și care analizează eșecul în termeni de încetare a activității unei întreprinderi tinere, respectiv o întreprindere care are o durată de viață mai mică de 15 ani conform reglementărilor unor Direcții de Studii și Previziuni Financiare, așa cum este cea din Maroc;
2. cea de a doua dimensiune are în vedere teoria fondată pe resurse și care se manifestă prin deteriorarea stadiului de sănătate al întreprinderilor tinere. Teoria bazată pe resurse a fost pusă în discuție pentru prima dată de B. Wernerfelt (1984)⁵ și continuată de alți cercetători precum Barney, 1991; Conner, 1991; Teece, Pisano și Shuen, 1997 etc. și relevă legătura dintre resursele companiei, caracteristicile sectorului de activitate și rezultatul probabil pentru supraviețuire;

¹ Autori citați de Khelil, N., Smida, A. și Zouaoui, M.- *Contribution à la compréhension de l'échec des nouvelles entreprises : exploration qualitative des multiples dimensions du...* Conference Paper, april 2011, <https://www.researchgate.net/publication/261562325>

² Smida, A. et Khelil, N. - *Repenser l'échec entrepreneurial des petites entreprises émergentes : proposition d'une typologie basée sur une approche intégrative*, Revue Internationale PME, vol.23, n°2, 2010, pag.65-106

³ Bellihi, H., El-Agy, M. - *Le risque d'échec entrepreneuria . Crise individuelle prélude de crise collective . Essai d'exploration des facteurs et des effets critiques*, Journal of Business and Economics, vol.2, no.1, 2014

⁴ Smida, A. et Khelil, N. - op.citate

⁵ Wernerfelt, B. - *A resource-based view of the firm*, Strategic Management Journal, 5:171-180, 1984

3. cea de a treia dimensiune se bazează pe teoria realizării obiectivelor conforma căreia satisfacția este percepută în funcție de ceea ai și ceea ce vrei.

Combinatia dintre cele trei dimensiuni – desființarea unei noi întreprinderi, distrugerea resurselor, decepția antreprenorilor – în opinia lui Smida și Khelil (2010) demonstrează existența a două extreme teoretice, și anume „eșecul total” și „eșecul zero”. În realitate, între aceste două extreme teoretice, se pot pune în evidență trei configurații de eșec parțial, respectiv: supraviețuire marginală, încetare de activitate cu distrugerea de resurse și încetarea activității cu decepția antreprenorului. Pe de altă parte, combinația celor trei dimensiuni relevă și trei configurații ale eșecului marginal, respectiv: supraviețuire cu decepția antreprenorului, supraviețuire cu distrugere de resurse și încetare de activitate pentru a evita distrugerea de resurse.

1. FACTORII CARE DETERMINĂ EȘECUL FINANCIAR

Dincolo de diversitatea terminologică a conceptului de eșec, suntem de acord cu M.S.Cardon, C.E.Stevens și D.R.Potter (2011)⁶ care afirmă că „eșecul este un fenomen important care include atât cauzele, cât și consecințele pentru persoanele fizice, organizații și societate”. Afirmatia lui M.S.Cardon și colab. ne sugerează faptul că trebuie să aducem în discuție factorii care stau la baza eșecului financiar al întreprinderii și efectele riscului de eșec antreprenorial.

Făcând o privire generală, atât a literaturii de specialitate, cât și a activității practice **remarcăm că eșecul financiar al întreprinderilor depinde de o serie de factori**, mai mult sau mai puțin detaliați.

S.Sammut (2001)⁷ referindu-se la crearea noilor întreprinderi atrage atenția asupra factorilor care pot conduce la eșecul de faliment al acestora concretizați în :

- caracteristicile intrinsece ale antreprenorului : lipsa de experiență, lipsa de competențe, lipsa de pregătire în domeniu etc.;
- factori de mediu : nișă strategică necorespunzătoare, dificultatea de direcționare a clienților, diversificarea insuficientă a clientelei ;
- factori legați de resurse : capitaluri proprii insuficiente, lipsă de lichidități;
- factori legați de organizarea activității : echipă inefficientă, lipsa spiritului de echipă, lipsa de coeziune.

L.J.Filion și C.Borges (2010)⁸ susțin ideea că pot fi adăugați și alți factori, cum ar fi :

- segmentarea inadecvată a activității;
- înțelegerea cu dificultate a pieței;
- stabilirea incorectă a prețului produselor/serviciilor;
- lipsa de disciplină și organizarea inadecvată a personalului;

⁶ Cardon, M. S., Stevens, C. E., Potter, D. R. - *Misfortunes or mistakes ? : Cultural sensemaking of entrepreneurial failure* , *Journal of Business Venturing*, vol.26, n°1, 2011, pag.p.79-92

⁷ Sammut, S. - *Processus de démarrage en petite entreprise: système de gestion et scénarios*, *Revue de l'Entrepreneuriat*, vol.1, n°1, 2001, pag.51-76

⁸ Filion, L. J., & Borges, C. - *La création d'entreprise: un processus complexe*, dans Filion, L.J et C. Ananou, (coll.), *De l'intuition au projet d'entreprise*, Éditions Transcontinental, Éditions de la Fondation de l'entrepreneurship et Presses HEC Montréal, Chap.2, 2010, pag.59-74

- controale insuficiente;
- lipsa de sprijin.

La rândul lor, A.D.Hamrouni și I.Akkari (2012)⁹ adaugă factorilor enunțați de Filion și Borges alți cinci factori de risc de eșec, astfel:

- lipsa de abilități manageriale;
- lipsa de experiență în același sector de activitate;
- lipsa resurselor financiare;
- lipsa de monitorizare;
- slaba gestionare a resurselor financiare.

Avalanșa de publicații pe această temă denotă importanța care este acordată de către diverși autori și sugerează că încă sunt necesare cercetări suplimentare.

Mult mai pragmatică este viziunea lui S.Bucsan (2008)¹⁰ care, pornind de la observațiile practice, susține că eșecul de faliment poate fi întâlnit în cadrul oricărei afaceri, indiferent de mărimea sau de profilul activității și se datorează acțiunii a zece factori, și anume:

- cumulara pierderilor minore, susținând că „micile pierderi, cumulate, duc la faliment”;
- dezinteresul față de resursele umane : aglomerarea personalului în spații mici, lipsa delegării de autoritate, lipsa motivării personalului;
- dezvoltarea nejustificată a întreprinderilor de tip familial în care „nepotismul” afectează activitatea în plan managerial;
- nearhivarea corespunzătoare a actelor contabile conduce la apariția lipsei de informații necesare luării deciziilor;
- neglijarea determinării și analizei costurilor de producție, element care stă la baza formării prețurilor și analizei profitului;
- dezvoltarea afacerilor susținută de resurse insuficiente;
- exclusivitatea acordată unui singur client;
- conservatorismul manifestat în derularea activității fără a se ține seama de progresul înregistrat în domeniul;
- ignorarea rolului experților consultanți pe diverse probleme;
- neluarea în considerare a greșelilor efectuate de concurență

Dacă unii autori români, atunci când vorbesc despre eșecul întreprinderilor, au în vedere patru factori pe care îi grupează în : factori de natură nefinanciară (incompetența antreprenorului; lipsa de experiență managerială) și factori de natură financiară (supraîmprumuturile; subcapitalizarea), alți autori vorbesc despre factorii care influențează vulnerabilitatea întreprinderii făcând referire la o serie de factori de natură legislativ-normativă, socio-culturală, de ordin economico-financiar, de natură tehnologică, de natură politică, de natură ecologică și de ordin global.

2. MODUL DE PERCEPȚIE A RISCURILOR GLOBALE

⁹ Hamrouni, A. D., & Akkari, I. - *The Entrepreneurial Failure: Exploring Links between the Main Causes of Failure and the Company life Cycle*, International Journal of Business and Social Science, vol.3, n°4, 2012, pag.189-205.

¹⁰ Bucsan, S. – *10 factori care conduc la faliment*, Colecția idei de afaceri, 2008
<http://ideideafaceri.manager.ro/articole/management/10-factori-care-conduc-la-faliment-460.html>

Analiza efectuată de Forumul Economic Mondial (2016)¹¹ scoate în relief faptul că în întreaga lume întreprinderile funcționează într-un mediu în continuă schimbare, fiind conturate cinci categorii de riscuri:

- economice;
- de mediu;
- geopolitice;
- societale;
- tehnologice.

Unele categorii de riscuri s-ar părea că nu au legătură cu eșecul întreprinderilor, dar formele pe care le îmbracă și interconectarea acestora au un impact negativ asupra comunităților de afaceri de la nivelul diferitelor regiuni și țări.

De o manieră generală, categoriile de riscuri enunțate anterior, în termeni de impact și probabilitate sunt prezentați în tabelul nr.1.

Tabelul nr.1. Percepția riscurilor globale

Categoria de risc	Cel mai frecvent risc în termen de impact	Cel mai probabil risc
 economic	 Șoc al prețului energiei	 Șomaj sau subocuparea forței de muncă
	 Crize fiscale	 Comerț ilicit
	 Supraevaluarea activelor	
 de mediu	 Eșecul adaptării la schimbările climatice	 Evenimente meteorologice extreme
	 Distrugerea biodiversității și a ecosistemului	 Eșecul adaptării la schimbările climatice
		 Catastrofe naturale
 geopolitic	 Arme de distrugere în masă	 Conflicte inetrstatale
		 Eșecul guvernării
 societal	 Criza de apă	 Migrație involuntară
	 Migrația involuntară	 Criza de apă
	 Răspândirea bolilor infecțioase	
	 Instabilitate socială	
 tehnologic		 Atac cibernetic și/sau furt de date

Sursa: World Economic Forum - *The Global Risks. Report 2016*, 11th Edition

3. MODUL DE PERCEPȚIE AL RISCURILOR CARE POT PRODUCE

¹¹ World Economic Forum - *The Global Risks. Report 2016*, 11th Edition

EȘECUL ÎNTREPRINDERILOR, PE ZONE GEOGRAFICE ALE LUMII

Riscurile în afaceri diferă de la țară la țară. Dacă în țările dezvoltate, riscurile economice și cele tehnologice sunt pe primul plan, în țările emergente și cele în curs de dezvoltare situează pe primul plan șomajul sau subocuparea forței de muncă și creșterea prețurilor la energie, riscurile de mediu neconstituind o preocupare a liderilor de afaceri deși Forumul Economic Mondial situează pe primul loc eșecul adaptării la schimbările climatice ca impact și pe locul doi ca probabilitate.

Analiza regională efectuată de Forumul Economic Mondial relevă faptul că intensitatea cu care sunt percepute anumite riscuri este diferită, după cum urmează:

a. În Europa, în ordinea descrescătoare a intensității sunt percepute următoarele riscuri:

- criza fiscală;
- șomajul;
- eșecul mecanismelor financiare sau al instituțiilor;
- șocul prețurilor la energie;
- supraevaluarea activelor.

Criza fiscală se află pe primul loc al preocupărilor tuturor țărilor europene deoarece conduce la creșterea datoriei publice;

Șomajul este caracteristic întregii Europe, dar cu un pronunțat mod de manifestare în Cipru, Grecia, Italia, Portugalia, Spania. Ratele ridicate ale șomajului, alături de migrația involuntară poate explica riscul de instabilitate socială;

Deși atacul cibernetic nu prezintă o preocupare deosebită în Europa, cu excepția unor țări ca Estonia, Germania, Elveția și Țările de Jos, acesta poate fi un risc potențial în conxtul ramificației comunicațiilor dintre țări.

b. America de Nord, se confruntă cu:

- atacuri cibernetice;
- supraevaluarea activelor;
- șocul prețului energiei electrice;
- criza fiscală;
- eșecul infrastructurii critice;
- eșecul adaptării la schimbările climatice;
- atacuri teroriste;
- fraudarea datelor sau furtul de date.

Decalajul procentual între atacurile cibernetice (100%) și celelalte riscuri (50% la nivelul fiecărui eisc) se datorează faptului că, pe de o parte 87% din populație apelează la tranzacțiile electronice, pe de altă parte atacurile teroriste din ultimul timp reprezintă o preocupare deosebită pentru Canada

c. Asia Centrală și Rusia :

- criza fiscală;
- escaladarea inflației;
- șomajul;
- conflicte interstatale;
- eșecul mecanismelor financiare sau al instituțiilor.

Constatăm că : combinarea factorilor atrage după sine creșterea inflației; țările din regiune se

caracterizează printr-o slabă preocupare de aplicare a reformelor fiscale; intervențiile militare ale Rusiei din Ucraina, Crimeea și Siria produc atingere afacerilor.

d. Asia de Est și Pacific :

- șocul prețului la energie;
- supraevaluarea activelor;
- atacuri cibernetice;
- criza fiscală;
- catastrofe naturale
- șomaj;
- escaladarea inflatiei:

Constatarea noastră are în vedere faptul că: creșterea prețurilor la energie reprezintă principalul factor; turbulențele de pe piețele de capital din China au condus la supraevaluarea activelor din 7 țări (Australia, Cambodgia, China, Hong Kong, Myanmar, Noua Zeelandă și Thailanda); catastrofele naturale (cutremure, tsunami, erupții vulcanice etc.) duc la încetinirea dezvoltării afacerilor.

e. Asia de Sud :

- șocul prețului la energie;
- eșecul guvernantei naționale;
- criza fiscală;
- șomaj;
- eșecul adaptării la schimbările climatice.

Constatăm că: lumea afacerilor este dominată de riscuri economice; politica instabilă a guvernelor constituie o reală amenințare pentru funcționarea întreprinderilor

f. America Latină și Caraibe:

- eșecul guvernantei naționale;
- șocul prețului la energie;
- șomaj;
- instabilitatea socială accentuată;
- criza fiscală.

Constatăm că, mari exporatoare de mărfuri, țările Americii Latine sunt afectate de scăderea prețurilor materiilor prime și escaladarea prețului petrolului, gazelor, fier și cupru; pe de altă parte, piața forței de muncă este rigidă, datoria publică ridicată ceea ce contribuie la o creștere economică scăzută.

g. Orientul Mijlociu și Africa de Nord :

- șomaj;
- șocul prețului la energie;
- criza fiscală;
- atacuri teroriste;
- supraevaluarea activelor;
- conflict interstatal.

Se poate constata că țările mari exportatoare de petrol se simt amenințate modificarea prețului la energie; pe de altă parte, factorilor enunțați li se pot adăuga și alții, în special criza de apă – principala resursă în multe industrii și agricultură

h. Africa Sub-Sahariană:

- șomaj;
- șocul prețului la energie;
- eșecul guvernantei naționale;
- eșecul infrastructurii critice;
- criza fiscală.

Constatăm că: Africa Sub-Sahariană dispune de cea mai tânără forță de muncă care va fi aptă

de lucru în 2035, în condițiile în care populația se estimează a se tripla în 2025; reformarea pieței forței de muncă de izbește de instabilitatea socială; scăderea prețului la petrols e reflectă nefavorabil în prețul bunurile destinate exportului;

Indiferent de contextul teoretic în care sunt descriși factorii care pot determina eșecul unei întreprinderi, de sursa de declanșare a acestora (mediul național sau internațional) **trebuie să avem în vedere consecințele negative pe care aceștia le produc.**

Principala consecință a factorilor care conduc la vulnerabilitatea întreprinderilor este reprezentată de suspendarea, dizolvarea și/sau radierea firmelor. Efecetele negative se pot măsura însă și în reducerea consumului, creșterea șomajului, diminuarea puterii de cumpărare, creșterea datoriei publice etc.

Incidența măsurilor fiscale privind impozitele și taxele conduc în cele mai frecvente cazuri la transferarea efectului acestora asupra consumatorilor și astfel se intră într-un cerc vicios în care transferul efectuat se întoarce ca un bumerang către mediul de afaceri.

CONCLUZII

Principala consecință a factorilor care conduc la vulnerabilitatea întreprinderilor este reprezentată de suspendarea, dizolvarea și/sau radierea firmelor. Efecetele negative se pot măsura însă și în reducerea consumului, creșterea șomajului, diminuarea puterii de cumpărare, creșterea datoriei publice etc.

Rezumând aspectele desprinse din literatura de specialitate rivind eșecul afacerilor, **considerăm** că pot fi punctate următoarele idei:

- cauzele care conduc la eșecul financiar al întreprinderilor diferă de la o zonă geografică la alta, de la o țară la alta, de la un domeniu de activitate la altul, de la o întreprindere la alta;
- întreprinderile tinere sunt mai vulnerabile decât întreprinderile cu activitate îndelungată, iar eșecul acestora derivă din lipsa de resurse financiare, incompetență în gestionare – în general, în gestionarea resurselor financiare – în special.

Într-un cuvânt, vorbim de cultura organizațională ca principal factor de succes sau de eșec în conformitate cu modul lor de finanțare sau de guvernare.

BIBLIOGRAFIE

Bellihi, H., El-Agy, M. (2014) - *Le risque d'échec entrepreneuria . Crise individuelle prélude de crise collective . Essai d'exploration des facteurs et des effets critiques*, Journal of Business and Economics, vol.2, no.1, 2014

Bucsan, S. (2008) – 10 factori care conduc la faliment, Colecția idei de afaceri, 2008 <http://ideideafaceri.manager.ro/articole/management/10-factori-care-conduc-la-faliment-460.html>

Cardon, M. S., Stevens, C. E., Potter, D. R. (2011) - *Misfortunes or mistakes ? : Cultural sensemaking of entrepreneurial failure* , *Journal of Business Venturing*, vol.26, n°1, 2011, pag.p.79-92

Filion, L. J., & Borges, C. (2010) - *La création d'entreprise: un processus complexe*, dans Filion, L.J et C. Ananou, (coll.), *De l'intuition au projet d'entreprise*, Éditions Transcontinental, Éditions de la Fondation de l'entrepreneurship et Presses HEC Montréal, Chap.2, 2010, pag.59-74

Hamrouni, A. D., & Akkari, I. (2012) - The Entrepreneurial Failure: Exploring Links between the Main Causes of Failure and the Company life Cycle, *International Journal of Business and Social Science*, vol.3, n°4, 2012, pag..189-205.

Khelil, N., Smida, A. și Zouaoui, M. (2011) - *Contribution à la compréhension de l'échec des nouvelles entreprises : exploration qualitative des multiples dimensions du...* Conference Paper, april 2011, <https://www.researchgate.net/publication/261562325>

Sammur, S. (2001) - *Processus de démarrage en petite entreprise: système de gestion et scénarios*, *Revue de l'Entrepreneuriat*, vol.1, n°1, 2001, pag.51-76

Smida, A. et Khelil, N. (2010) - *Repenser l'échec entrepreneurial des petites entreprises émergentes : proposition d'une typologie basée sur une approche intégrative* , *Revue Internationale PME*, vol.23, n°2, 2010, pag.65-106

Wernerfelt, B. (1984) - *A resource-based view of the firm*, *Strategic Management Journal*, 5:171-180, 1984

World Economic Forum (2016) - *The Global Risks. Report 2016*, 11th Edition